

Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Nee**

Aan

De Staatssecretaris van
VWS

Deadline: 20-01-2023

WJZ
Cluster 3

Ontworpen door

T
M
@minvws.nl

Datum Document

Kenmerk
3484120-1041515-WJZ

Bijlage
4

nota

(ter beslissing) : Nader rapport Wetsvoorstel aanpak samenhangende
meervoudige problematiek sociaal domein (wams)

1. Aanleiding

Het wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) is voor advies voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State (hierna: de Afdeling). De Afdeling heeft een aantal bezwaren bij het wetsvoorstel en adviseerde het voorstel niet bij de Tweede Kamer in te dienen, tenzij het zou worden aangepast (dictum C). Hierop is een nader rapport geschreven. De opmerkingen uit het advies zijn verwerkt in het gewijzigd voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting. Vanwege het negatieve advies dient het nader rapport te worden geaccordeerd door de ministerraad alvorens het wetsvoorstel kan worden ingediend bij de Tweede Kamer. Hieronder wordt verder ingegaan op de wijzigingen.

2. Geadviseerd besluit

Wij adviseren u in te stemmen met:

- het nader rapport en het gewijzigd voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting;
- de doorgeleiding naar de ministerraad van 27 januari 2023.

Na goedkeuring door de ministerraad ontvangt u de stukken ter ondertekening en kan het wetsvoorstel worden ingediend bij de Tweede Kamer.

Graag uw reactie voor 20 januari 2023 omdat de stukken voor de ministerraad van 27 januari 2023 uiterlijk op 20 januari 2023 moeten worden aangeleverd.

3. Kernpunten

- Het huidige wettelijke kader om mensen met een meervoudige problematiek in het sociaal domein en aanpalende domeinen goed te kunnen helpen, schiet tekort.
- Een van de belangrijkste knelpunten betreft de domein-overstijgende gegevensverwerking in het sociaal domein en aanpalende domeinen, waardoor een goede afstemming en samenwerking tussen de gemeente en de bij de hulpverlening betrokken partijen vaak niet van de grond komt.
- De Wams voorziet in een wettelijk kader met daarin de expliciete grondslag en waarborgen voor de gegevensverwerking die nodig zijn om tot een gecoördineerde aanpak en samenwerking te komen bij meervoudige problematiek.
- De Wams regelt dat de gemeente de noodzaak tot een gecoördineerde aanpak onderzoekt in samenspraak met cliënten die zelf met een hulpvraag bij het college komen of door een professional worden aangemeld vanwege een vermoeden van ernstige meervoudige problematiek. In de bijlage staan concrete voorbeelden van de aanpak in de praktijk.
- Daarnaast wordt met dit wetsvoorstel het begrip openbare geestelijke gezondheidszorg (hierna: oggz) teruggebracht in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna: Wmo 2015) en verankert het de taak van gemeenten om zorg te dragen voor een mogelijkheid tot melden.
- VWS heeft samen met de collega's van de andere departementen in het nader rapport reactie gegeven op het advies van de Afdeling.
- Kern van deze reactie is dat het zowel met het oog op zorgvuldigheid als op het wegnemen van handelingsverlegenheid nodig is om ook beginselen als noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit in de wet uit te werken. Daarom voorziet het wetsvoorstel niet alleen in wettelijke taken en grondslagen voor de gegevensverwerking (het "wat"), maar ook voor een deel in hoe deze taken moeten worden uitgevoerd (het "hoe").
- De aanpassingen aan het wetsvoorstel en de toelichting en het nader rapport zijn getoetst door de sector Wetgevingsbeleid en Juridische Zaken van JenV en akkoord bevonden.

U heeft eerder verzocht om voorbeelden van casus die onder de Wams gemakkelijker kunnen worden behandeld. In de bijlage bij deze nota zijn dergelijke voorbeelden opgenomen.

4. Toelichting

Toelichting wetsvoorstel

- Het wetsvoorstel voorziet in een duidelijk wettelijk kader met daarin expliciete grondslagen en duidelijke waarborgen voor de gegevensverwerking die nodig zijn om tot een gecoördineerde aanpak en samenwerking te komen in gevallen van meervoudige problematiek.
- Daarmee wordt beoogd gemeenten beter in staat te stellen om 'maatwerk' te bieden aan inwoners met meervoudige problematiek, conform het uitgangspunt "één gezin, één plan, één regisseur".
- Het huidige wettelijke kader voor de domein-overstijgende gegevensverwerking schiet tekort; dit leidt tot handelingsverlegenheid bij betrokken partijen, waardoor de integrale aanpak van meervoudige problematiek onvoldoende tot stand komt.

- De beoogde regeling is in juridische zin vormgegeven door (het onderzoek naar) de gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek als taak voor het college van burgemeester en wethouders wettelijk te verankeren alsook de juridische grondslagen voor de daarvoor benodigde verwerking van persoonsgegevens.
- Er is voor gekozen de regeling in te voegen in de Wmo 2015, aangezien de voorgestelde taken aansluiten bij de brede opdracht die in deze wet al is belegd bij het bevoegd gezag van gemeenten: zorg dragen voor maatschappelijke ondersteuning gericht op de participatie en zelfredzaamheid van haar burgers. Tevens worden 'spiegelbepalingen' opgenomen in de andere wetten van het sociaal domein: de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, waarmee wordt bewerkstelligd dat de procedure in de Wmo 2015 ook wordt gevolgd indien de aanleiding voor een gecoördineerde aanpak uit één van deze wetten voortvloeit.
- Om de hulpverlening aan burgers zo effectief mogelijk te laten zijn is ervoor gekozen niet alleen problematiek uit het sociaal domein, maar ook problematiek die voortvloeit uit zogenaamde 'aanpalende domeinen' bij de gecoördineerde aanpak te betrekken (gemeente blijft schakelpunt). De aanpalende domeinen die onder de Wams vallen, zijn: zorg, welzijn, wonen, onderwijs, werk of ander inkomen (met uitzondering van inkomen op grond van de Participatiewet), inburgering en openbare orde en veiligheid.
- Het casusoverleg vormt een belangrijk middel bij het onderzoek en tijdens de gecoördineerde aanpak. Partijen die deelnemen verstrekken in het casusoverleg slechts gegevens over de cliënt voor zover de betreffende partij oordeelt dat die gegevens noodzakelijk zijn om te betrekken bij het onderzoek. Hier worden ook cliënt en vertegenwoordigers bij betrokken, tenzij er zwaarwegende redenen zijn dit niet te doen.
- Het wetsvoorstel betekent voor gemeenten geen extra taak maar geeft de instrumenten om bestaande taken beter uit te kunnen voeren en zo cliënten beter te kunnen helpen.
- Op verzoek van uw ambtsvoorganger is in de Wams een wettelijke grondslag opgenomen, inclusief regeling m.b.t. de gegevensverwerking, voor de gemeentelijke 'meldpunten niet-acuut'. Bovendien wordt met het wetsvoorstel het begrip openbare geestelijke gezondheidszorg weer expliciet in de Wmo 2015 opgenomen. Dit op verzoek van gemeenten en GGD-GHOR.
- Om de hulpverlening aan burgers zo effectief mogelijk te laten zijn is ervoor gekozen niet alleen problematiek uit het sociaal domein, maar ook problematiek die voortvloeit uit zogenaamde 'aanpalende domeinen' bij de gecoördineerde aanpak te betrekken. Het domein 'wonen', brengt met zich mee dat woningcorporaties in bepaalde gevallen bij de gecoördineerde aanpak kunnen worden betrokken. Dit is van belang gelet op de signalerende rol die woningcorporaties bij het ontstaan van problemen – zoals schulden – kunnen hebben. Daarnaast wordt de woningwet in relatie tot het gebruiken van gegevens aangepast. Dit is toegelicht in een beleidsbrief van 10 november 2021.
- Een ander wetsvoorstel dat grondslagen bevat voor gegevensverwerking in domeinoverstijgende situaties is het wetsvoorstel Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wgs). Dit wetsvoorstel biedt een juridische basis voor de verwerking van persoonsgegevens door - in de wet aangewezen -

samenwerkingsverbanden, waaronder de Zorg- en Veiligheidshuizen. Anders dan in de Wams, waarbij het om incidentele gevallen van samenwerking gaat (meestal met het sociaal domein als vertrekpunt), gaat het bij de Wgs echter om in de wet aangewezen samenwerkingsverbanden, die gezamenlijk gegevens verwerken voor zwaarwegende belangen (zoals bestrijding van fraude en georganiseerde criminaliteit). Anders dan de Wams voorziet de Wgs dan ook in het systematisch verwerken van persoonsgegevens, o.a. door profilering. Momenteel ligt het wetsvoorstel voor de Wgs ter behandeling bij de Eerste Kamer.

Toelichting advies Raad van State en nader rapport

- De Afdeling heeft een aantal bezwaren bij het wetsvoorstel en adviseerde het voorstel niet bij de Tweede Kamer in te dienen, tenzij het zou worden aangepast (dictum C).
- De Afdeling acht de invoering van die onderdelen van het voorstel die niet uitsluitend beogen om de verwerking en bescherming van persoonsgegevens in overeenstemming met de AVG te regelen onvoldoende doordacht, en bovendien niet in overeenstemming met de gekozen uitgangspunten voor de decentralisaties.
- Zij adviseert daarom het voorstel te beperken tot de voor de gegevensverwerking strikt noodzakelijke grondslagen en de overige onderdelen te schrappen.
- Ook liet de Afdeling zich uit over andere aspecten zoals de uit de AVG voortvloeiende beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit en de rechtsbescherming van de cliënt in het sociaal domein.
- VWS heeft samen met de collega's van de andere departementen in het nader rapport reactie gegeven op het advies van de Afdeling.
- Kern van deze reactie is dat het zowel met het oog op zorgvuldigheid als op het wegnemen van handelingsverlegenheid nodig is om ook beginselen als noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit in de wet uit te werken. Daarom voorziet het wetsvoorstel niet alleen in wettelijke taken en grondslagen voor de gegevensverwerking (het "wat"), maar deels ook in hoe deze taken moeten worden uitgevoerd (het "hoe"). De Wams geeft daarbij voldoende ruimte aan gemeenten om een eigen invulling aan deze taken te geven.
- Verder is verduidelijkt hoe het onderzoek met instemming van de cliënt (2.3a.1) en op verzoek van een professional (2.3a.4) zich tot elkaar verhouden. Gewaarborgd is dat gegevens uit een onderzoek dat met instemming van de cliënt heeft plaatsgevonden niet zomaar kunnen worden gebruikt in een onderzoek waaraan de cliënt niet zelf (meer) wil meewerken. Dat kan alleen wanneer er sprake is van ernstige meervoudige problematiek en het voor het onderzoek daarnaar nodig is om gegevens her te gebruiken.
- Naar aanleiding van de opmerking over rechtsbescherming is de toelichting over de bestaande wettelijke kaders aangevuld. In het nader rapport wordt verder gewezen op de informatieplicht van het college, de handreiking geschilbeslechting en de wijze waarop – vanuit de stelselvernieuwing rechtsbijstand – wordt gewerkt aan laagdrempelige toegang tot informatie, advies en hulp.
- De Afdeling acht de wijze waarop de doorbreking van het beroepsgeheim t.b.v. de gecoördineerde aanpak was geregeld onvoldoende begrensd. Om die reden is deze bepaling gewijzigd en is de verwijzing naar "goed

hulpverlenerschap" komen te vervallen. In plaats daarvan kan de jeugdhulp- of zorgverlener nu het beroepsgeheim doorbreken bij ernstige meervoudige problematiek, wanneer dat in het belang is van de cliënt gezinsleden of mensen in de omgeving. Aangezien het gaat om een bevoegdheid, ligt de afweging bij de professional.

- Daarnaast is de rol van de coördinator en de verantwoordelijkheid voor zorgvuldige gegevensverwerking beter uitgelegd en is verduidelijkt dat we op dit moment niet kiezen voor standaardisatie of verplicht gebruik van een bepaalde ict-voorziening.
- Ten slotte worden bij algemene maatregel van bestuur nog zaken verder uitgewerkt zoals de lijst van partijen die mag deelnemen aan het casusoverleg (zodat gegevens niet breder dan nodig worden verspreid) en beveiligingseisen voor gegevens.

a. Draagvlak politiek

- Uit gesprekken met stakeholders zoals de VNG, gemeenten en vertegenwoordigers van cliënten en uitvoeringsorganisaties (zoals Divosa, SVB en UWV) komt naar voren dat wordt uitgekeken naar de inwerkingtreding van de wet.
- De mogelijkheid tot doorbreking van het wettelijk beroepsgeheim van jeugdhulp- en zorgverleners is en blijft voor verschillende stakeholders een gevoelig punt. In het voorstel hebben we geprobeerd om aan zowel de bezwaren van de afdeling als de input van stakeholders tegemoet te komen. De stakeholders zijn blij dat is gekozen voor een bevoegdheid – en niet voor een verplichting – en hebben aangegeven dat zij het voorstel dat naar de Kamer gaat goed zullen bestuderen en mogelijk met een reactie komen.
- Het wetsvoorstel wordt genoemd in verschillende Kamerbrieven, zoals de decembercirculaire van het gemeentefonds (2021), de Kabinetsreactie werkgroep Halsema (2020) en de Kabinetsreactie op het rapport 'Ongekend onrecht' (2021).
- Het wetsvoorstel is belangrijk voor een aantal lopende trajecten en ambities van dit kabinet. De noodzaak van gegevensdeling bij meervoudige problematiek is bijvoorbeeld relevant bij de initiatieven rond de wijkgerichte aanpak.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

- De nieuwe verwachte inwerkingtredingsdatum is aangepast op de website van het programma sociaal domein (<https://www.programmasociaaldomein.nl/trajecten/uitwisseling-persoonsgegevens-en-privacy-upp>).
- In het kader van het verdere verloop van het wets- en implementatietraject wordt een breder communicatieplan opgesteld. Hierin wordt aandacht besteed aan QenA's, nieuwsbrieven en de nodige handreikingen die voor de implementatie noodzakelijk zijn.

c. Financiële en personele gevolgen

Er zijn geen aanvullende financiële gevolgen. Eerder is er ihkv POK/KOT middelen al aanvullende financiering naar gemeenten overgeheveld voor de implementatie en uitvoering van de wet. BZK pakt de verdere implementatiewerkzaamheden op en neemt deze voor hun rekening.

d. Juridische aspecten haalbaarheid

Het wetsvoorstel is juridisch haalbaar.

Vanwege het dictum C van de Raad van State zijn de aangepaste stukken en het nader rapport (opnieuw) getoetst door de Directie Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid van JenV en akkoord bevonden.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

- De stukken zijn samen met BZK, VWS, SZW, OCW en JenV opgesteld. Op ambtelijk niveau is een stuurgroep gevormd en twee projectgroepen. De stuurgroep bewaakt de voortgang van het wets- en implementatietraject.
- VWS heeft de regie over de afronding van het wetstraject. Het streven is gericht op inwerkingtreding van de wet op 1 januari 2024. In eerste instantie werd gericht op een inwerkingtreding per 1 januari 2023.
- Naast het wetsvoorstel wordt een algemene maatregel van bestuur (amvb) voorbereid. Het ontwerp van deze amvb wordt momenteel opgesteld en zal Q1 2023 ambtelijk gereed zijn.
- Het wetsvoorstel richt zich voornamelijk op gemeenten. Vanuit het Rijk wordt daarbij ondersteuning aangeboden. De minister van BZK is vanuit het Rijk verantwoordelijk voor de adequate voorbereiding op de inwerkingtreding van de wet. De implementatie is een samenwerking van partners vanuit de departementen, de VNG, Divosa en andere partijen uit het veld.

f. Gevolgen administratieve lasten

NvT

g. Toezeggingen

NvT

h. Fraudetoets

NvT

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.